

Förutsättningar för gränsöverskridande krisberedskap i Inre Skandinavien: geografi, demografi, lagstiftning och organisering

Magdalena Nordsäter och Lars Nyberg
CriseIT-projektet
Karlstads universitet

December 2018

Förutsättningar för gränsöverskridande krisberedskap i Inre Skandinavien:
geografi, demografi, lagstiftning och organisering

Magdalena Nordsäter och Lars Nyberg

ARBETSRAPPORT December 2018

ISBN Tryckt: 978-91-7063-826-8

ISBN Elektroniskt: 978-91-7063-999-9

© Författarna

Distribution:

Karlstads universitet

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Handelshögskolan

SE-651 88 Karlstad, Sweden

+46 54 700 10 00

Tryck: Universitetstryckeriet, Karlstad 2018

Innehållsförteckning

Inledning	1
Geografi och Demografi	1
Norge	2
Sverige	3
Geografi och demografi längs norsk-svenska gränsen.....	3
Demografiska och geografiska utmaningar.....	5
Krisberedskapens organisering och lagstiftning.....	5
Tre nivåer av krisberedskap.....	5
Lagstiftning	9
Samverkansavtal.....	11
Krisövning och ansvar	11
Gränsöverskridande samarbeten	12
Gränsräddningsråd längs norsk-svenska gränsen	13
Grense-ROS – Gränsöverskridande risk- och sårbarhetsanalys	14
Interreg Sverige-Norge	15
Andra gränsöverskridande samarbeten	17
Möjligheter för framtida samarbeten	18
Referenser	19

Inledning

Denna rapport är en del av det Interreg-finansierade projektet CriseIT. Projektet som löper under 2016-2018 utvecklar och testar metodik och verktyg för kristräning och krisövning. Projektet utvecklar även undervisningsmoduler om krisövning. Inom projektet samarbetar myndigheter, organisationer och näringsliv tillsammans med två lärosäten i gränsområdet Inre Skandinavien för att ta fram en digital krisövningsplattform till år 2018 (CriseIT, 2016).

Hedmark och Värmland är ett område med liknande geografiska förutsättningar. På båda sidor om gränsen finns stora vattendrag, långa dalgångar och skogrika landskap. Det finns gemensamma risker att hantera och en förutsättning för att utveckla en ekonomiskt stark region som är trygg och attraktiv för invånarna är god krisberedskap. Regionens demografiska förutsättningar har också likheter. Befolkningstalen minskar i de glest bebyggda områdena och så gör även skatteintäkterna. Gränspendlingen i området präglas av utbyte av arbetskraft och handelsvaror vilket gör det extra viktigt att dela information och resurser för att kunna säkerställa en god krisberedskap i gränsregionen.

Syftet med denna rapport är att identifiera och beskriva förutsättningar och hinder för effektivare krishantering i gränsregionen. Geografiska, demografiska, juridiska och organisatoriska faktorer har undersökts på norsk respektive svensk sida.

Tydliggörande av likheter och skillnader mellan Sverige och Norge när det gäller lagstiftning, organisering av beredskap och krishantering, ansvar och andra viktiga aspekter bidrar till att underlätta effektiva gränsöverskridande övningar. Det i sin tur ökar sannolikheten för att verkliga krissituationer hanteras på bästa möjliga sätt. Ytterligare en förväntad effekt är att funktionell sam användning av resurser underlättas och att utvecklingen av nya produkter/tjänster inom marknadsfältet krisövning underlättas genom ökade kunskaper hos aktörerna om behov och förutsättningar.

Geografi och Demografi

Här identifieras och presenteras geografiska och demografiska förutsättningar och hinder för gränsöverskridande samarbete.

Norge

Norge är till ytan 324 000 km² (Utrikespolitiska Institutet, 2016). Norge har ca 3 % odlingsbar mark och resten är vidsträckta vidder och stora fjäll- och skogsområden (Nordiskt Samarbete, 2013). Mindre än en fjärdedel av ytan på land är bevuxen av skog och ca 6 % av landytan täcks av sjöar och vattendrag. En av landets viktiga floder är Glomma som är Norges och Skandinaviens längsta sammanhängande vattendrag med en längd på omkring 600 kilometer.

Invånarantalet är ca 5,2 miljoner varav 1,2 miljoner är bosatta i eller nära huvudstaden Oslo (Utrikespolitiska Institutet, 2016). Befolkningen har varit relativt enhetlig med minoriteter bestående av samer och finnar. Fram till runt 1970 var invandringen mindre än utflyttningen och de som flyttade in var svenskar, danskar, briter och amerikaner. Från 1990 och framåt ökade invandringen från bland annat Pakistan, Vietnam och Balkan. År 2016 var ca 13,4 % invandrare bestående till största del av människor från Polen, Litauen, Sverige, Somalia och Tyskland.

Norge är konstitutionell monarki liksom Sverige, med en monark som inte har någon reell politisk makt. Stortinget är högsta myndighet i landet som inte är medlem i EU. Norge deltar ändå i ekonomiskt samarbete i Europa genom EES-avtalet och de är också medlemmar i Nato. Norges främsta inkomstkälla är olja och naturgas i form av utvinning och export. Metallindustri, sjöfart och turism ger förutom oljan viktiga tillgångar till ekonomin.

På svenska sidan gränsar 21 kommuner till Norge och motsvarande siffra är 32 kommuner som gränsar till Sverige på norska sidan. Kommuner i Norge som gränsar till Sverige från nord till syd: Nordreisa, Kåfjord, Storfjord, Målselv, Bardu (Troms), Narvik, Ballangen, Tysfjord, Hamarøy, Sørfold, Fauske, Saltdal, Rana, Hemnes, Hattfjelldal (Nordland), Røyrvik, Lierne, Snåsa, Verdal, Meråker (Nord-Trøndelag), Tydal, Røros (Sør-Trøndelag), Engerdal, Trysil, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger (Hedmark), Aurskog-Høland (Akershus), Rømskog, Marker, Aremark och Halden (Østfold).

På norsk sida ligger från nord till syd fylkena: Troms, Nordland, Trøndelag, Hedmark, Akershus och Østfold, som gränsar till Sverige. Den 1 januari 2020 sker en sammanslagning av vissa av dessa fylken. Därefter utgörs gränsfylkena av Troms/Finnmark, Nordland, Trøndelag, Hedmark/Oppland (Innlandet) och Østfold/Akershus/Buskerud (Viken).

Sverige

Sverige har en yta på 447 000 km² (SCB, 2012). I landet finns många insjöar och älvar, vilka utgör 9 % av den totala ytan. Landet har stora barrskogsområden och ca 6 % av landets yta är odlingsbar mark. Liksom i Norge är den nordliga delen av landet glest befolkad.

Sverige har 10 miljoner invånare. Befolkningen ökar, dels genom en ökning av födselar (från 2000-2016), dels genom en ökande grad invandring (SCB, 2017). Från 2011 till 2016 ökade invandringen kraftigt, framför allt på grund av kriget i Syrien. Var femte person som invandrade till Sverige under 2014 var från Syrien, men människor invandrade även från Somalia, Eritrea, Polen och Afghanistan. Sverige har även en viss emigration, bland annat för att arbeta i Norge.

Sverige är en monarki, där riksdagen är den folkvalda lagstiftande församlingen. Sverige är till skillnad mot Norge medlem i EU men inte i Nato. Landet har stor export av varor och tjänster med expertområden i elektronik, bilar, järn, maskiner, papper och stål.

Kommuner i Sverige som gränsar till Norge från nord till syd är: Kiruna, Gällivare, Jokkmokk, Arjeplog (Norrbotten), Sorsele, Storuman, Vilhelmina (Västerbotten), Strömsund, Krokom, Åre, Berg, Härjedalen (Jämtland), Älvdalen, Malung-Sälen (Dalarna), Torsby, Arvika, Eda, Årjäng (Värmland), Dals-Ed, Tanum och Strömstad (Västra Götaland)

Längs den svenska gränsen ligger från nord till syd länen: Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Dalarna, Värmland och Västra Götaland.

Geografi och demografi längs norsk-svenska gränsen

Gränsen mellan Norge och Sverige är 1 630 kilometer lång. Det är en statsgräns som i princip följer vattendelarna mellan Svinesund i söder och Treriksröset i norr. Gränsen som den ser ut nu fastställdes i Strömstadstraktaten år 1751. Från Dalarna och norrut följer gränsen mestadels vattendelaren mellan älvar som rinner till hav väster om Sverige och älvar som rinner till Östersjön. Klarälven och Hårkans övre del tillhör i stort sett Norge. I Värmland och övre Västra Götaland går gränsen mellan länderna i stora drag längs vattendelaren mellan Klarälvens och Göta älvs respektive Glomma och Haldenvassdragets avrinningsområden.

Europaväg 6 vid Svinesund och Riksväg 2/Riksväg 61 vid Morokulien är de mest trafikerade gränsövergångarna. Andra är Europaväg 18, Europaväg 16, Europaväg 14, Europaväg 12 och Europaväg 10. Det finns fyra järnvägsövergångar mellan länderna. Dessa är vid Riksgränsen (Lofotbanen och Malmбанan), Storlien

(Meråkerbanen och Mittbanan), Charlottenberg (Kongsvingerbanen och Värmlandsbanan) samt Kornsjø (Østfoldbanen och Norge-/Vänerbanan).

Längs gränsen är befolkningstätheten i stort sett låg och generellt lägre ju längre norrut man kommer. I de sydligare regionerna längs gränsen är det högre befolkningstäthet på norska sidan vilket i stor grad beror på att Oslo endast ligger 66 km (fågelvägen) från svenska gränsen. Østfold och Akershus är de gränsnära fylkena som är mer tätbefolkade. På svenska sidan ligger Västra Götalands och Värmlands län, vars tyngdpunkter i befolkning inte ligger nära själva gränsen.

På respektive sida av gränsen finns såväl centrala och växtkraftiga kommuner som mer perifera med stark tillbakagång både gällande tillväxt och befolkning (Ørbeck & Braunerhielm, 2013). Inom det norsk-svenska Interregområdet är tätheten i Norge 18 personer/km² och i Sverige 9 personer/km² (Tabell 1). Inom delområdet Inre Skandinavien är tätheten 16 respektive 12 personer/km². Motsvarande siffror för nationell nivå är 17 respektive 23 personer/km². Befolkningen ökade med 6,6% inom norska delen av Inre Skandinavien mellan 2008 och 2012, medan den endast ökade med 0,1% på den svenska sidan.

Tabell 1. Nyckeltal för geografi och demografi för det innevarande Interregprogrammet för Sverige-Norge.

Delområden	Antall kommuner	Befolkning 01.01.2013	Landareal km ²	Bef.endr. siste 5 år	Befolkning per km ²
Grenseløst samarbeid	30	623 289	10 686	4,3 %	58,3
Svensk side	14	260 427	7 684	0,4 %	33,9
Norsk side	16	362 862	3 002	7,2 %	120,9
Indre Skandinavia	75	1 054 796	77 039	3,1 %	13,7
Svensk side	31	549 635	45 780	0,1 %	12,0
Norsk side	44	505 161	31 259	6,6 %	16,2
Nordens Grønne belte	56	563 399	131 600	4,4 %	6,4
Svensk side	8	126 201	49 341	-0,5 %	2,6
Norsk side	48	437 198	38 607	5,9 %	11,3
Sverige-Norge-programmet	161	2 241 484	175 673	3,7 %	12,8
Svensk side	53	936 263	102 805	0,1 %	9,1
Norsk side	108	1 305 221	72 868	6,5 %	17,9
Hele Sverige	290	9 555 893	410 278	3,2 %	23,3
Hele Norge	429	5 051 275	304 280	6,6 %	16,6

Källa: Ørbeck och Braunerhielm (2013).

På norsk sida är det starkare dynamik i alla tre delområden inom Interregprogrammet, vilket förenklat kan förklaras med att centrum växer mer än periferin i båda länderna, och att de norska gränsregionerna ligger mer centralt än de svenska i förhållande till storstadsområden (Ørbeck & Braunerhielm, 2013). Många gränskommuner är också kranskommuner till Norges huvudstad Oslo och längre norrut finns Trondheim som är landets tredje största kommun med stark befolkningstillväxt. På svenska sidan finns Karlstad, men staden ligger på 21:a plats i

förhållande till storlek och motsvarande ligger Strömstad på plats 27 när det gäller befolkningstillväxt.

Demografiska och geografiska utmaningar

I både Norge och Sverige finns en problematik i glesbebyggda och perifera områden som handlar om kön, utbildning och populationsflöden (Faber, Pristed & Bennike, 2015). Det finns en koppling mellan storlek på samhälle och könssammansättning. Även om både män och kvinnor tenderar att flytta till större städer i ung ålder, är trenden mer signifikant för kvinnor. Till exempel finns ofta underskott av kvinnor på mindre orter.

Trenden har enligt Faber m.fl. (2015) blivit tydlig när marknaden anpassar sig till en mer global arbetskraft som efterfrågar flexibilitet och rörlighet, speciellt i perifera delar av de nordiska länderna. Kvinnor anpassar sig i större grad än män, genom utbildning och förflyttning. De som då blir kvar är lågutbildade män som har kvalifikationer som inte längre efterfrågas i lika stor grad. Till skillnad från unga som redan bor i centrala delar av ett samhälle, känner unga på landsbygden en press att flytta dit jobben finns och forskning visar att det främst är unga kvinnor som lämnar glesbygden för att söka nya arbetsmöjligheter. Detta påverkar de sociala dimensionerna i de perifera områdena, likväl som födseltalen som ofta sjunker som en konsekvens. Faber m.fl. (2015) konstaterar att om trenderna fortsätter, kommer perifera områden i de nordiska länderna präglas av män som saknar utbildning, jobb eller kvinnliga partners.

Krisberedskapens organisering och lagstiftning

Syftet med krisberedskapssystemet är dels att förebygga att händelser såsom olyckor, kriser och krig inträffar, dels att se till att när en negativ händelse sker ska det finnas förmåga att hantera den så att de negativa konsekvenserna blir små. Ett annat syfte med krisberedskapssystemet är att kunna återställa den skada som skett och/eller att stärka förmågan till att återgå till normaltillstånd på kortast möjliga tid efter händelsen (MSB, 2014). Händelserna kan vara utlösta av naturen, vara ett utslag av tekniska eller mänskliga fel eller medvetna handlingar (Lovdata, 2017).

Tre nivåer av krisberedskap

I både Norge och Sverige är krisberedskapen uppdelad i tre nivåer. På lokal nivå finns kommuner, på regional nivå finns fylkesmannen och fylkeskommun i Norge och i Sverige länsstyrelser och landsting, och på nationell nivå finns de statliga myndigheterna i respektive land. Ansvarig myndighet för krisberedskap i Sverige är

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) och motsvarande i Norge är Direktoratet for Samfunnsbeskyttelse og Beredskap (DSB). Kommunerna i båda länderna har ett grundläggande och generellt ansvar för såväl olyckor som kriser och andra händelser. Om en kris blir av regional eller nationell karaktär hamnar ansvaret på regional/nationell nivå. (MSB, 2017a).

Länderna har tre respektive fyra grundläggande principer för krisberedskap (se Fig. 1). I Norge finns Ansvarsprincipen, Närhetsprincipen, Likhetsprincipen och Samverkansprincipen. Ansvarsprincipen handlar om att ansvarsägaren för en verksamhet under normala förhållanden också ska inneha ansvaret under en kris, Likhetsprincipen handlar om att en verksamhet så långt det är möjligt ska fungera likadant under en kris som under normala förhållanden och Närhetsprincipen handlar om att en kris ska hanteras där den uppstår av de som är närmast berörda och ansvariga. De tre första principerna finns också i Sverige och den sista som inte Sverige har – Samverkan – handlar om att alla berörda aktörer efter bästa förmåga ska samverka med relevanta aktörer och verksamheter i att förebygga kris, skapa beredskap för kris och förmåga att hantera kris (DSB, 2015).

Sverige 3 Principer

Ansvars-principen	Den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden har även ansvaret under en krissituation.
Närhets-principen	En kris ska hanteras där den inträffar, och av dem som är närmast berörda och ansvariga.
Likhets-principen	Verksamheten under en kris ska så långt det är möjligt fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden. Verksamheten ska också, om det går, skötas på samma plats som under normala förhållanden.

Norge 4 Principer

Ansvars-principen	Den myndighet, verksamhet eller organisation som har det dagliga ansvaret för ett område har också ansvaret för nödvändig beredskap vid kriser och katastrofer.
Närhets-principen	Krisen ska hanteras på lägsta möjliga organisatoriska nivå.
Likhets-principen	Den organisation som hanterar krisarbete bör vara så lik den vardagliga organisationen som möjligt.
Samverkans-principen	Alla myndigheter, verksamheter och organisationer har ett självständigt ansvar för att säkra bästa möjliga samverkan med relevanta aktörer och verksamheter i det förebyggande arbetet, i beredskapsarbetet och i krishanteringsarbetet.

Fig 1. Sverige och Norges gällande principer för krisberedskap. Källa: MSB (2017b).

I Sverige gäller Ansvarsprincipen, Närhetsprincipen och Likhetsprincipen. MSB lämnade dock ett förslag till regeringen efter den stora skogsbranden 2014 att byta ut Likhetsprincipen och Närhetsprincipen mot Samverkansprincipen och Handlingsprincipen (MSB, 2016a):

- Samverkansprincipen innebär att aktörer som berörs av en kris ska samverka med varandra för att säkerställa god samordning och effektivt resursutnyttjande.
- Handlingsprincipen innebär att aktörerna ska agera proaktivt och vidta nödvändiga åtgärder även i osäkra situationer med brist på information (MSB, 2016a).

På MSB:s webbsida för krisinformation påpekas alla samhällsaktörers ansvar och att det svenska krisberedskapssystemets grundpelare är att samordning ska åstadkommas genom samverkan (Krisinformation.se, 2017). Samverkan ska ske mellan myndigheter, kommuner, företag och frivilligorganisationer samt mellan människor.

I regeringens proposition (2001/02:158) *Samhällets säkerhet och beredskap* föreslås att ett säkert och icke-sårbart samhälle kräver att aktörer i samhället samarbetar. Speciellt som bredden av sårbarhet ökat i takt med en alltmer komplex och internationaliserad värld. Där lyfts också att alla kriser hamnar på lokal nivå först. Individer, kommuner och samhällen drabbas och det är där som beredskap och kunskap ska finnas i första hand för att klara kriser i olika tider på bästa sätt.

I takt med att svensk krisberedskap decentraliserats och förvaltningspolitiska reformer gjorts i takt med lärande från kriser, har en anpassningsbar nätverksstruktur tagit plats (Svedin, 2015). Krisberedskapssystemet är därmed beroende av samverkan mellan samarbetspartner, frivilligaktörer, privata organisationer och näringslivet. Asp & Sjölund (2014) lyfter att den enskilde medborgaren får allt mer ansvar i krisberedskap och förväntas vara förberedd på att kunna hantera situationer som kan uppkomma. Detta ska i sin tur öka förutsättningarna för att det offentliga ska kunna hantera de mer allvarliga konsekvenserna av en kris eller katastrof. Civilförsvarsförbundet har växt fram ur decentraliseringen av krisberedskapen som en frivilligresurs med stor del i det svenska krisberedskapssystemet (Civilförsvarsförbundet, 2017). De samordnar bland annat så kallade Frivilliga Resursgrupper (FRG) och övningar för frivilliga. Sveriges samhällsskydd och beredskap beskrivs av MSB i enlighet med Fig. 2.

MSB lyfter att förmågan att ha ett samhälle där skydd och beredskap fungerar hänger på de som ska agera, alltså: offentlig sektor, näringsliv, det civila samhället och den enskilde individen och dessa aktörers generella förmåga till ledning, samverkan, kommunikation, kompetens, resurser och ledarskap.

På norsk sida finns en liknande, decentraliserad krisorganisation med stöd i *Forskrift om kommunal beredskapsplikt* (FOR-2011-08-22-894). Norska kommuner är, liksom svenska, skyldiga att säkra att befolkningens säkerhet och trygghet bevaras. Kommunerna ska arbeta systematiskt med tvärsektoriell samhällssäkerhet med

Fig. 2. Modell för samhällsskydd och beredskap i Sverige. Källa: MSB (2014).

målsättning att reducera risk för förlorade liv eller skador på hälsa, miljö och materiella värden. Kommunens ansvarsområde är förutom intern verksamhet, också att påverka andra aktörer att nå målsättningen. Risk- och sårbarhetsanalyser (ROS) ska finnas likväl som beredskapsplaner som inkluderar evakueringsplan och plan för kriskommunikation med befolkningen, media och de som arbetar inom kommunal verksamhet (DSB, 2018).

Frivilliga och privata resurser kan användas om det krävs för att rädda liv (MSB, 2017a). Frivilliga resurser är en betydande del av norsk krisberedskap och flera frivilligorganisationer har utbildad personal för räddningsinsatser i t.ex. fjäll, grottor eller i liknande svåråtkomlig terräng. Norska Sivilforsvaret är en statlig förstärkningsresurs under DSB, som bistår nöd- och räddningstjänst vid större olyckor och händelser som brand, översvämning, ras, oljeutsläpp och sök efter saknade personer. Förbundet är indelat i 20 distrikt fördelat över hela Norge med 8000 tjänstepliktiga män och kvinnor, som övas regelbundet (Johansen, 2017; Sivilforsvaret, 2017).

Sverige och Norge omfattas även av EU:s mekanism för civilskydd (ECPM: European Civil Protection Mechanism)¹. Det innebär att länderna kan söka assistans

¹ http://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en

från EU vid kriser där de nationella resurserna inte räcker till. Arbetet inom ECPM koordineras från Centret för samordning av katastrofberedskap (ERCC: Emergency Response Coordination Centre) i Bryssel. Sverige har vid två större skogsbränder – 2014 och 2018 – fått assistans med flygplan för vattenbombning.

Lagstiftning

Ett av de viktigaste instrumenten för att främja säkerhetsarbete såsom krisberedskap är ett fungerande regelverk. Genom att förstå de grundläggande regler som styr krisberedskap ges också en förståelse av hur krisberedskapssystemet fungerar. Både Norge och Sverige har haft en mål- eller funktionsinriktad lagstiftning sedan 1990-talets början (Svedung & Huth, 2004). Kravet om egenkontroll växte fram vid sidan av framväxten av ny industri och teknologi på 1970 talet, speciellt när oljeutvinningen offshore i Nordsjön började utvecklas och det blev tydligt att myndigheterna inte hade den sakkunskap som krävdes för att hålla en god säkerhet på arbetsplatserna. Stora olyckor i oljeindustrin ställde krav på nytänkande inom säkerhetsregleringen på den norska sockeln. 1979 fick därför operatörerna inom oljeindustrin de första kraven på egenkontroll och 1981 kom det föreskrifter som fastlade principerna om internkontroll.

I följande kapitel presenteras de lagar som reglerar den norska och svenska krisberedskapen.

Norge

Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven), LOV-2010-06-25-45 har som syfte att skydda liv, hälsa, miljö, materiella värden och kritisk infrastruktur vid användning av icke-militär makt när riket är i krig, när det finns hot om krig, när rikets självständighet eller säkerhet är i fara och vid oönskade händelser i fredstid.

Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven), LOV-1998-03-20-10, har som syfte att effektivt kunna motverka hot mot rikets självständighet och säkerhet, nationella säkerhetsintressen, ta tillvara den enskildes rättssäkerhet och trygga tilliten till och förenkla för kontroll med förebyggande säkerhetstjänst.

Stortinget har antagit en ny sikkerhetslov – lov om nasjonal sikkerhet (LOV-2018-06-01-24; ersätter LOV-1998-03-20-10) som träder ikraft 1 januari 2019. Lagen avser att göra det möjligt för regeringar och företag att kontinuerligt skydda viktiga nationella intressen mot hot och riskbilder. Samspelet mellan myndigheter och företag ska stärkas, så att förebyggande säkerhetsinsatser mot terrorism, sabotage och spionage ska bli effektivare tvärs olika samhällssektorer. Lagen avser vidare att

säkerställa att säkerhetsåtgärder genomförs i enlighet med de grundläggande principerna och värdena i ett demokratiskt samhälle, inklusive att nödvändiga integritetsfrågor skyddas.

Lov om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven), LOV-1994-08-05-55, har som syfte att skydda befolkningen mot smittsamma sjukdomar, genom att förebygga och motverka att de överförs till befolkningen, samt motverka att sådana sjukdomar förs in i Norge eller förs ut från Norge till andra land. Lagen ska säkerställa att hälsomyndigheter och andra myndigheter verksätter nödvändiga smittskyddsåtgärder och samordnar sin verksamhet i smittskyddsarbetet.

Sverige

Lag (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och vid höjd beredskap har som mål att minska sårbarheten i samhället och ha ett grundläggande civilt försvar.. Lagen reglerar det lokala arbetet med krisberedskap, såväl förebyggande som hanterande och lärande, i kommuner och landsting. Kommuner och landsting är enligt lagen skyldiga att ha en plan för hur extraordinära händelser ska hanteras och förbereda för sådana händelser. Alla kommuner och landsting ska också enligt lagen ha en krisledningsnämnd som kan ta över de ordinära nämndernas uppgifter i tillfälle av en kris.

Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor handlar om likvärdigt skydd mot olyckor i hela landet för allt som kan kräva en räddningsinsats. Lagen beskriver ett uttalat ansvar för den enskilde att förebygga olyckor för sig själv och skyldighet att varna och larma andra vid en överhängande risk även om lokala och regionala beslutsfattare har ansvar att säkerställa lokalinvanarnas trygghet, säkerhet och möjlighet att hantera en krissituation (MSB, 2016a). Lagen reglerar också organisationen av räddningstjänst och hur räddningstjänst bedrivs. Lagen gör tydligt vem som har vilka skyldigheter i situationer som kan uppkomma vid olyckor och kriser.

Smittskyddslagen (2004:168) ska tillgodose befolkningens skydd mot smittsamma sjukdomar. Lagen ändras när nya sjukdomar tillkommer. Lagen behandlar skyldigheter och rättigheter för människor som bär på eller vårdar smittsamma sjukdomar.

Det finns också två förordningar som reglerar krisberedskap i Sverige specifikt. Dessa är förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap (Förvarsdepartementet) och förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap

(Justitiedepartementet). Förordningarna ersatte 1 april 2016 den tidigare förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap.

Samverkansavtal

De samarbeten som finns mellan Norge och Sverige med avseende på förbättrad krisberedskap i gränsområdet ligger till grund för samverkans- och samarbetsavtal som presenteras här i kronologisk ordning.

- Nordred (1989), är ett räddningstjänstsamarbete mellan Norge, Sverige, Danmark, Finland och Island som syftar till att främja räddningstjänstsamverkan. Ett ramavtal finns som grund för samarbetet. Sverige och Finland anslöt sig först 1992 och Island 2001. Det finns också ett liknande avtal inom sjukvården som heter Nordhels.
- Barentssamarbetet (1993), har social och ekonomisk regionutveckling som fokus. Regionerna som berörs är norra delen av Norge, Sverige och Finland samt nordvästra Ryssland. Inom samverkansavtalet finns ett ramavtal som ska göra insatser vid nödsituationer enklare, liksom förebyggande arbete.
- Hagadeklarationen (2009 och 2013), bildades efter att nordiska ministrar enats om att gemensamt undersöka möjligheterna för en fördjupad samverkan mellan de nordiska länderna inom krisberedskap. Områdena som behandlas är: Räddningstjänst, Övning och Utbildning, Beredskap för CBRN, Kriskommunikation till allmänheten, Användandet av frivilliga samt Forskning och utveckling².
- Nordiska avtalet för utbyte av data för krishantering (2011) har som syfte att blåljus- och beredskapsaktörer ska hitta rätt i grannlandet i de fall de behöver göra insatser på andra sidan den egna gränsen gällande beredskap- och krishantering. Avtalet är mellan alla nordiska länders respektive kartverk som alla ger nyttjanderätt till kartdata för de nordiska grannländerna. Det skrevs på av alla de nordiska ländernas representanter för kartverken 2011.

Krisövning och ansvar

För att på ett bra sätt klara av att hantera kriser som samhällen kan ställas inför behöver inblandade aktörer på både privat och offentlig nivå öva i förebyggande syfte. Stora olyckor och omfattande kriser är ovanliga men har stora och allvarliga konsekvenser och träning är ett nödvändigt substitut när det kommer till personlig

² Mer information finns på https://www.msb.se/Upload/Om%20MSB/Internationellt/Nordiskt_samarbete/Studie%20av%20gränssamverkan.pdf?epslanguage=sv

erfarenhet liksom att hålla krisberedskapens teori och komplexitet i minnet (Hart & Sundelius, 2013). I synnerhet blir sektoröverskridande övningsplanering viktigt i ett decentraliserat krisberedskapssystem, där många aktörer har ansvar - från individ och privat näringsliv till myndigheter (Kvarnlöf, Magnusson, & Öberg, 2017).

I Sverige har MSB övningsansvar för nationell nivå och tillhandahåller riktlinjer och övningsmaterial för regional och lokal nivå (MSB, 2009). MSB:s mål med övningsverksamhet är att öva tvärsektoriellt och ge alla aktörer en ”förmåga att begränsa konsekvenserna av olyckor och kriser, få en god förmåga att kunna leda och fatta beslut inom eget ansvarsområde samt att kunna samverka med andra” (MSB, 2009). I Norge finns ett liknande upplägg och både MSB och DSB har övningshandböcker som finns tillgängliga för de som vill öva, oavsett nivå (DSB, 2016; MSB, 2017c).

Gränsöverskridande samarbeten

De gränsöverskridande samarbetena mellan de nordiska länderna anses som ett av världens äldsta och mest omfattande regionala samarbetena (Skrivelse 2015/16:90). De nordiska länderna delar historia, kultur och värderingar samt till stor del geografiska och demografiska förutsättningar och delar risker och utmaningar liksom hot som är kopplade till klimatförändringar och andra utmaningar i samhället (MSB, 2011).

Norden anses vara en föregångsregion inom miljö, innovation och tillväxt och samarbetet har även en djup folklig förankring. De nordiska länderna arbetar aktivt med att eliminera gränshinder för att ytterligare stärka och underlätta samarbetet. Nedanstående råd och grupper är några exempel på samarbeten som jobbar med dessa frågor. Nordiska rådet bildades 1952 och Nordiska Ministerrådet 1971, och de arbetar för gemensamma nordiska lösningar som ska ge synliga positiva effekter för de nordiska medborgarna (Nordiskt samarbete, 2017).

De nordiska länderna samarbetar med att stärka det nordiska säkerhetssamarbetet med grund i Hagadeklarationerna från 2009 respektive 2013 (Haga I, Haga II) (Skrivelse 2015/16:90). Mål och syfte är att uppnå ett robust Norden utan gränser, med god förmåga att förebygga och hantera allvarliga händelser samt en god förmåga till återhämtning efter en händelse. År 2015 enades de nordiska länderna vid ett möte om utvecklingsmål för samarbetet till 2018 om prioriteringar att stärka kunskaps- och erfarenhetsutbyte, fortsätta förebygga och begränsa negativa konsekvenser av kriser i samhället, bygga upp gemensam kapacitet för insatser samt stärka operativ och politisk förmåga i internationella sammanhang. Det finns

flertalet gränsöverskridande samarbeten mellan just Norge och Sverige med syfte att stärka krisberedskapsförmågan i gränsregionen.

Nordiska ministerrådet är ett gränshindersekretariat som samordnar gränshinderarbete i Norden och har alltså funnits sedan 1971. De träffas ett par, tre gånger per år och ansvarar för gränshinderdatabasen, dit gränshinder rapporteras. År 2014 tillsattes det politiskt tillsatta organet *Gränshinderrådet* (Nordiska Ministerrådet, 2014).

Gränshinderrådets sekretariat sitter vid Nordiska Ministerrådet i Köpenhamn och rådet är utsedda av statsministrar i Norden för att arbeta gemensamt med gränshinder i alla nordiska länder.

Ett annat råd kallas *Grenserådet Norge-Sverige* och är en samordnings- och samarbetsarena för olika myndigheter och organisationer i båda länderna (Grensetjænsten Morokulien, 2016). Det startade 2003 och ordförande för vartannat möte är landshövdingen i Värmland och vartannat fylkesmannen i Hedmark. En undergrupp till Grenserådet Norge-Sverige är *Förenklingsgruppen Norge-Sverige*. De är tillsatta för att arbeta med mindre hinder än vad som klassas som gränshinder, t.ex. blankettförenklingar.

Gränsräddningsråd längs norsk-svenska gränsen

Det har under några decennier byggts upp samarbeten längs den norsk-svenska gränsen som benämns gränsräddningsråd. Det finns enligt Nordred³ liknande råd i tre regioner: 1) Västra Götaland och Østfold 2) Hedmark, Värmland och Dalarna 3) Mitt-Skandinavien med Sør- och Nor-Trøndelag och Jämtland. Det finns ytterliga varianter på gränssamarbeten t.ex. i de nordliga regionerna i Norge och Sverige kring fjällräddning. Samarbetet har vuxit fram då regioner med små resurser och stora avstånd måste försöka bygga kapacitet genom samarbete.

Ett övergripande syfte med dessa samarbeten är att nyttja resurser, material och personal gemensamt och effektivt, som en åtgärd för att ha god förmåga att förbereda sig inför att hantera olyckor och kriser. Andra syften är kunskaps-, erfarenhets- och informationsutbyte, att öva tillsammans och att lyfta problem som finns i gränsområdet samt att hitta gemensamma lösningar för t.ex. ett system för gemensam utlarmning. Övningar via gränsrådet berör främst blåljusmyndigheter men det genomförs även övningar för regional och lokal ledning samt mindre och lokala övningar. Råden fungerar också som kontaktnät att använda i krissituationer i gränsområdet. Vidare ser man det som viktigt att känna till regelverken på ömse sidor gränsen, liksom att ha kartunderlag som går över gränsen. I området

³ <http://www.nordred.org/sv/gransraddningsrad/>

Hedmark-Värmland-Dalarna har ordlistor tagits fram som underlättar den rent språkliga förståelsen över gränsen.

Gränsövning Eldstorm genomfördes 2017 genom gränsräddningsrådet i Hedmark-Värmland-Dalarna. Övningen var en regional samverkansövning för att stärka förmågan att samverka över bland annat landsgränsen vid en resurskrävande händelse. Under övningen övades aktörernas förmåga att upprätta kontaktvägar över kommun- läns- och landsgränser, men även förmågan att skapa och förmedla en samlad lägesbild. Övningen tränade även samordningen av tillgängliga resurser och förmågan att samordna information till allmänhet och media.

Grense-ROS – Gränsöverskridande risk- och sårbarhetsanalys

I Värmland, Dalarna och Hedmark finns en gemensam gränsöverskridande Risk- och sårbarhetsanalys kallad Grense-ROS (Fylkesmannen i Hedmark, Länsstyrelsen Dalarnas län, Länsstyrelsen Värmland, 2016). Grense-ROS ger en översikt över de riskförhållanden som kan ha konsekvenser för båda sidor av riksgränsen och/eller som kan kräva räddningsinsats över gränsen och samordning av svenska och norska myndigheter. Målgruppen är aktörer som ingår i Gränsräddningsrådet och Gränskommittén för Hedmark och Dalarna, Räddningstjänst, länsstyrelser, Fylkesmannen, regionala myndigheter med beredskapsansvar och kommuner i gränsområdet, det vill säga kommunerna som ligger längs gränsen i respektive lands län/fylke plus några kommuner som inte ligger direkt mot gränsen men ändå berörs av ROS:en, t.ex. Sunne i Värmland och Elverum i Hedmark.

I gränsområdet finns bland annat en hel del turism vilket gör befolkningsstatistiken missvisande, då betydligt fler människor vistas i området än vad som bor där. I området finns t.ex. flera större skidanläggningar som Trysil i Norge samt Sälen och Branäs i Sverige, där det finns risker att hantera som kommer med stora folksamlingar (Fylkesmannen i Hedmark, Länsstyrelsen Dalarnas län, Länsstyrelsen Värmland, 2016; Becken & Hughey, 2013). I området finns också en välmående gränshandel med stor trafik till shoppingcentrum i främst Charlottenberg och Långflon. Området har mycket skogsbruk och Hedmark är Norges största lantbrukslän.

Identifierade riskobjekt som finns i gränsområdet är enligt Grense-ROS dammar och SEVESO-anläggningar. Över 100 dammar finns i området varav de flesta ligger i Sverige och den största är dammen i Höljes. Dammen i Bograngen på svenska sidan medför konsekvenser i vattendrag i Norge om den brister. Inga SEVESO-anläggningar finns i Norge, men fler i Sverige t.ex. Norma Precision AB i Åmotfors och Fundo Components AB i Charlottenberg.

Riskområden som identifierats är Brand och föroreningar, Smitta, Infrastruktur, Naturfenomen och Säkerhet och utvalda fokusområden är Skogsbrand, Epidemier/Pandemier, Transportolycka, Omfattande avbrott i samhällsviktiga transporter och Terrorhandling.

Klimatförändringar och behov av klimatanpassning identifieras i rapporten. Området beräknas få mer nederbörd och extremväder med ökad risk för översvämning med skred och torka som följd. Sårbarheten för klimatförändringarna beror enligt rapporten på hur klimatet ändrar sig och hur samhället anpassas. Klimatanpassning definieras som att göra val som reducerar sårbarhet och negativa konsekvenser för samhället, liksom att göra val som utnyttjar positiva konsekvenser av klimatändringar. I rapporten tas framtidsforskning från Norge upp som exempel på hur klimatet kan förändras, med fokus på Hedmark.

Interreg Sverige-Norge

Syftet med Interreg Sverige-Norge är att uppmuntra länderna att samarbeta och lära genom gemensamma projekt i olika nätverk. Alla projekt som är godkända har ett tydligt gränsregionalt mervärde. Interreg Sverige-Norges har tre geografiska arbetsområden från norr till söder (Fig. 3). Dessa är 1) Nordens Gröna Bälte 2) Inre Skandinavien och 3) Gränslöst Samarbete. Se kartbild nedan. Totalt omfattas 61 svenska och 108 norska kommuner med 2,49 miljoner invånare.

Nordens Gröna Bälte

Nordens Gröna Bälte innefattar i Sverige Jämtland och Västernorrlands län och i Norge fylkena Nord-Trøndelag och Sør-Trøndelag. Samtliga kommuner är med från respektive fylke eller län.

Exempel på interregprojekt med säkerhetsansknytning i området är:

- *Grenseløst samarbeid for sikkerhet 2 (GSS 2)*. Projektet leds av Mittuniversitetet i Sverige och Nord Universitet i Norge. Målet är att bidra till att undanröja hinder för effektiv och gränsöverskridande krisberedskap och slutmålet är ökad säkerhet för boende och besökande i det regionala området på respektive sida gränsen. Medlet till målet är att utveckla nya sätt att öva krisberedskap på, i samarbete med Polisen, Räddningstjänsten, Röda Korset m.fl.
<http://www.interreg-sverige-norge.com/?portfolio=grenselost-samarbeid-for-sikkerhet-2>

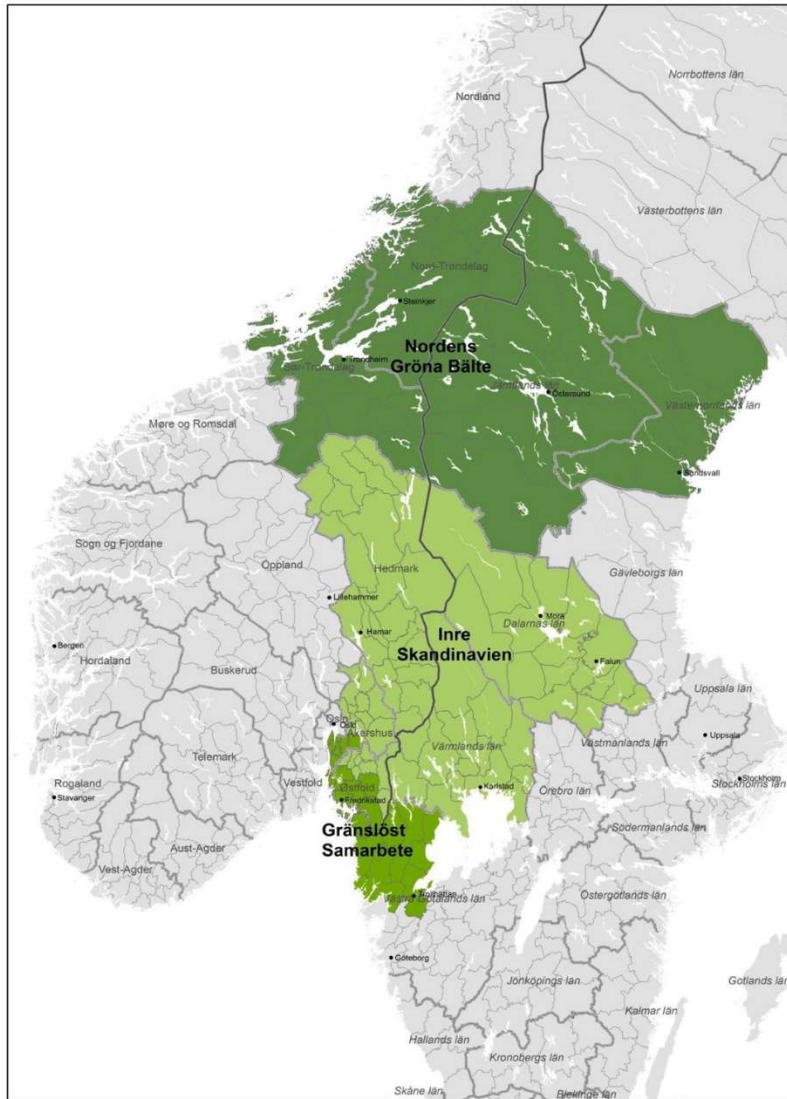

Fig. 3. Karta över områden som omfattas av Interreg Sverige-Norge. Bildkälla: Interreg Sverige-Norge.

- *Gränslös Geografisk Information 2 (GGI 2)*. GG2 Är ett Interregprojekt som samarbetade med ovanstående projekt GSS 2. Projektdevisen löd: "Att tillgängliggöra digitala kartdata för räddningsinsatser i gränsområdet ökar förutsättningar för att rädda liv och hälsa, samt för att begränsa skador på ekonomiska värden och miljön" (Länsstyrelsen Jämtlands län, 2013). Projektägare var på svensk sida Länsstyrelsen i Jämtland och på norsk sida Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.
- *Vaajma*. Interregprojektet hade som ett av sina delmål att stödja den svenska regeringen som förberedde en lagändring som till 2017 ger nordisk polis rätt till myndighetsutövning i respektive land. Om något händer i en av de svenska gränsbyarna, kan norsk polis vara betydligt närmare (Interreg, 2016).

Inre Skandinavien

Inre Skandinavien består av Dalarna och Värmlands län i Sverige och Hedmark och Akershus fylken i Norge. Samtliga kommuner i Värmland och Dalarna ingår i Sverige samt alla kommuner i Hedmark. I Østfold och Akershus fylken ingår 22 kommuner i gränsområdet.

Två Interregprojekt med säkerhetsansknytning i området är:

- *CriseIT – Preparing for future crisis management*. Målet med projektet har varit att skapa ett lättillgängligt, kostnadseffektivt och flexibelt krisövningskoncept med syfte att öka säkerheten i regionen. Konceptet innebär att utveckla digitala verktyg, metoder och utbildningskoncept. Vattenrelaterade olyckor som skyfall och dammbrott är i fokus i en första fas men metoderna som utvecklas under projektet ska kunna användas i fler typer av kriser och katastrofer. Digitala övningsverktyg har utvecklats som bl a har testats i övningar över nationsgränsen. Projektet beviljades i november 2018 en fortsättning för åren 2019-2021.
- *Grenseøvelse 2013*. Projektet syftade till att bidra konkret till bättre samordning och övning av beredskapskapaciteten i gränsregionen. Ett annat syfte var att ge snabbare respons med högre kvalitet under krissituationer som kan uppstå i gränsregioner, vilket kan leda till en lägre kostnad för en viss nivå på beredskapen.

Gränslöst Samarbete

Till sist består Gränslöst Samarbete av Västra Götalands län i Sverige och Østfold fylke i Norge. I Västra Götaland är 13 kommunerna med och i Østfold och Akershus fylken är 16 kommuner med.

- Ett projekt med koppling till *gränsöverskridande krisberedskap* drevs 2008 mellan Østfolds fylke och länsstyrelsen i Västra Götaland. Projektet var en kartläggning om förutsättningarna för ett gränsöverskridande samarbete.

Andra gränsöverskridande samarbeten

- EU-projektet Cross-Border (2010). Projektet är ett verktyg för att utveckla samarbetet i gränsregioner i de nordiska länderna inom området samhällsskydd och beredskap och har MSB som projektkoordinator med samarbetsparter i Finland, Danmark och Norge (Kyrk-Gere, 2010).

- Sverige och Norge är de första länderna i världen som kopplat ihop sina respektive nationella system för radiokommunikation Rakel respektive Nødnett (MSB, 2016b).
- Norska Kartverket och svenska Lantmäteriet har ett samarbete i form av ett samverkansavtal från 2015, för att kunna använda varandras geodata, t.ex. för beredskapsuppgifter och för blåljusverksamhet (Lantmäteriet, 2017).
- Nordiska Ministerrådet ger bidrag till 13 gränsregionala samverkansenheter mellan Norge, Sverige och i några fall Finland och Ryssland. Det handlar om politiska samarbeten i gränstrakterna som har till syfte att skapa möjligheter och förutsättningar för affärer, jobb och utveckling samt underlätta och motivera gränsöverskridande samarbete. De samarbeten som är i gränsområdet Sverige-Norge är: Arko-samarbetet (Arvika och Kongsvinger), Mittnordenkommittén, Nordkalotträdet, Svinesundskommittén, Tornedalsrådet, Hedmark Dalarna Samarbete – Gränskommitté, MittSkandia, Gränskommittén Värmland-Østfold och Nordiska Atlantsamarbetet.

Möjligheter för framtida samarbeten

För att nå effektiv krisberedskap i gränsregionen Inre Skandinavien behöver möjligheter, förutsättningar och hinder belysas. För att en glest befolkad gränsregion med stora avstånd ska kunna hålla uppe en god krisberedskap talar mycket för ett utvecklat och förstärkt samarbete över gränsen. De utmaningar som finns med olika regelverk, viss språkförbistring, resursbrist som gör regelbunden övningsverksamhet över gränsen problematisk, etc., tas upp i gränsräddningsrådets arbete och i de olika gränsöverskridande projekt som bedrivs. Dessa projekt framstår som mycket viktiga för det fortsatta arbetet med krisberedskap i gränsregionen.

De nya verktyg för digital krisövning som utvecklas inom CriseIT, där övningar kan göras via en dator (eller mobiltelefon) på valfri plats, kan bli ett värdefullt komplement till mer traditionella övningsformer såsom tabletop eller liveövningar. Det grundläggande syftet med datorbaserade övningar är att fler ska kunna delta i kortare övningar, från sin ordinarie arbetsplats, vid den tidpunkt som passar. Denna typ av verktyg kan också bli ett viktigt redskap för att kunna låta frivilliga och eventuellt även allmänhet delta i krisövningar. Detta skulle kunna bli ett väsentligt steg i att stärka krisberedskapen, även i ett gränsland där varje resurs är viktig att ta tillvara.

Det samarbete som pågår mellan DSB och MSB är en viktig faktor för det fortsatta samarbetet. Utbyte av kunskap, vägledning, övningsverktyg, etc., stärker arbetet med krisberedskap även i gränslandet.

Referenser

- Asp, V. och Sjölund, S. 2014. Enskildas ansvar vid allvarliga olyckor och kriser. Det offentliga syn och den enskildes agerande. Försvarshögskolan, Crismart, Stockholm.
- Becken, S. och Hughey, K.F. 2013. Linking tourism into emergency management structures to enhance disaster risk reduction. *Tourism Management*, 36, ss. 77-85.
- Civildörsvarsförbundet. 2017. Hämtat från Civildörsvarsförbundet – en civil del av Sveriges krisberedskap: <http://www.civil.se/om-oss/> den 28 09 2017.
- CriseIT. 2016. CriseIT. Hämtat från CriseIT: www.criseit.org den 19 01 2017.
- DSB. 2015. Departementenes systematiske samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Hämtat från DSB: <https://www.dsb.no/lover/risiko-sarbarhet-og-beredskap/veileder/departementenes-systematiske-samfunnssikkerhets--og-beredskapsarbeid/> den 08 03 2017.
- DSB. 2016. Veileder i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser. Grunnbok: Introduksjon og prinsipper. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. ISBN 978-82-7768-385-0.
- DSB. 2018. Veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt. DSB Tema. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.
- Faber, S.T., Pristed, N.H. och Bennike, B.K. 2015. Place, (In)Equality and Gender - A Mapping of Challenges and Best Practices in Relation to Gender, Education and Population Flows in Nordic Peripheral Areas. Nordic Council of Ministers.
- Fylkesmannen i Hedmark, Länsstyrelsen Dalarnas län, Länsstyrelsen Värmland. 2016. GrenseROS 2016 – Risk- och sårbarhetsanalys för gränsregionen Hedmark, Dalarna och Värmland 2016.
- Grensetjansen Morokulien. 2016. Grensetjansen Norge-Sverige. Hämtat från Gränshinderarbeite mellom Norge og Sverige: <https://www.grensetjansten.com/sv/granshinderarbetet/> den 08 11 2017.
- Hart, P. och Sundelius, B. 2013. Crisis management revisited: A new agenda for research, training and capacity building within Europe. *Cooperation and Conflict*, 48(3), ss. 444– 461.
- Interreg. 2016. Sverige vil endre loven for å sikre politiberedskapen i grenseregioner. Hämtat från: <https://interreg.no/2016/09/sverige-vil-endre-loven-for-a-sikre-politiberedskapen-i-grenseregioner/> den 08 11 2017.
- Johansen, G. A. (Red.). 2017. Hovedprinsipper i beredskapsarbeidet. Hämtat från Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/tema/samfunnssikkerhet-og-beredskap/innsikt/hovedprinsipper-i-beredskapsarbeidet/id2339996/> den 28 09 2017.

- Krisinformation.se. 2017. Krishanteringens grunder. Hämtat från Krisinformation.se: <https://www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/krishanteringens-grunder> den 08 03 2017.
- Kvarnlöf, L., Magnusson, M. och Öberg, L.-M. 2017. Kunskapsöversikt: Övningsverksamhet. Risk and Crisis Research Centre, Mittuniversitetet, Östersund..
- Kyrk-Gere, Å. 2010. Myndigheten för Samhällskydd och Beredskap. Hämtat från Cross-border: <https://www.msb.se/sv/Om-MSB/Internationellt-samarbete/Nordiskt-samarbete/Cross-border/> den 06 11 2017.
- Lantmäteriet. 2017. Lantmäteriet. Hämtat från Datadelning Norge-Sverige: <http://www.lantmateriet.se/sv/Om-Lantmateriet/Samverkan-med-andra/internationell-samverkan/datadelning-norge-sverige/> den 31 10 2017.
- Lovdata. 2017. Lovdata. Hämtat från Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet (samfunnssikkerhetsinstruksen): www.lovdata.no den 13 12 2017.
- Länsstyrelsen Jämtlands län. 2013. GGI2, Gränslös Geografisk Information 2. Länsstyrelsen Jämtlands län.
- MSB. 2009. Övningsverksamheten. (A. Anderberg, Redaktör) Hämtat från Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap: <https://www.msb.se/sv/Utbildning--ovning/Ovningsverksamheten/> den 28 09 2017.
- MSB. 2011. Final Technical Implementation Report: Enhanced cross-border operational cooperation for civil protection in Northern Europe. Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap.
- MSB. 2014. Övergripande inriktning för samhällsskydd och beredskap. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Rapport MSB708, ISBN 978-91-7383-456-8.
- MSB. 2016a. Ansvar, samverkan, handling – Åtgärder för stärkt krisberedskap utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland 2014 (Ju2015/1400/SSK).
- MSB. 2016b. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Hämtat från Sverige och Norge först i världen att koppla samman nationella radiokommunikationssystem: <https://www.msb.se/sv/Om-MSB/Nyheter-och-press/Nyheter/Nyheter-fran-MSB/Sverige-och-Norge-forst-i-varlden-att-koppla-samman-nationella-radiokommunikationssystem/> den 03 10 2017.
- MSB. 2017a. Handledning Gränslös Samverkan. Hämtat från https://www.msb.se/Upload/Produkter_tjanster/Rakel/Utbilda_i_Rakel/Handledning_granslos_samverkan.pdf den 11 09 2017.

- MSB. 2017b. Riktlinjer för gränsöverskridande samverkan – med stöd av Nødnett och Rakel. Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap. ISBN: 978-91-7383-741-5.
- MSB. 2017c. Övningsvägledning. Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap. Hämtat från: <https://www.msb.se/sv/Utbildning--ovning/Ovningsverksamheten/Verktyg--Stod/Ovningsvagledning/> den 29 09 2017.
- Nordiska Ministerrådet. 2014. Nordiskt samarbete. Hämtat från Gränshinderrådet: <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/samarbetsministrarna-mr-sam/graenshinderarbete/graenshinderraadet> den 06 11 2017.
- Nordiskt Samarbete. 2013. Nordiskt Samarbete. Hämtat från Fakta om Norge: <http://www.norden.org/sv/fakta-om-norden/nordiska-laender-och-faeroearna-groenland-och-aaland/fakta-om-norge> den 31 10 2017.
- Nordiskt samarbete. 2017. Nordiska ministerrådet. Hämtat från www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet den 08 11 2017.
- SCB. 2012. Land- och vattenarealer den 1 januari 2012. Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden MI 65 SM 1201. Statistiska centralbyrån.
- SCB. 2017. Hämtat från Sveriges Folkmängd Från 1749 och Fram till Idag: http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningsutveckling/#story_c47b5c05-2623-4c71-9fea-cb54bfa2265e den 08 11 2017.
- Sivilforsvaret. 2017. Hämtat från Organisering: <http://www.sivilforsvaret.no/Om-Sivilforsvaret/Organisering/> den 28 09 2017.
- Skrivelse 2015/16:90. 2016. Nordiskt samarbete 2015. Hämtat från Regeringen: <http://www.regeringen.se/494e4b/contentassets/2570cb0e321b4a84b214f83d74ea8e39/nordiskt-samarbete-2015-skr.-20151690> den 06 11 2017.
- Svedin, L. 2015. Perspektiv på Krishantering. (E. Deverell, D. Hansén, & E.-K. Olsson, Red.) Lund: Studentlitteratur.
- Svedung, I. och Huth, F. 2004. Kan enklare bli säkrare? Om effektivisering av regelverket inom området Hälsa, Miljö och Säkerhet i organiserade verksamheter. Förstudie. Räddningsverket, Karlstad.
- Utrikespolitiska Institutet. 2016. Landguiden. Hämtat från Norge (Geografi): <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/norge/geografi/> den 08 11 2017.
- Ørbeck, M. och Braunerhielm, L. 2013. Grenseindeks og grenseanalyser. Interreg Sverige-Norge Faktaunderlag for ny programsøknad for 2014-2020. Østlandsforskning, Lillehammer.